

ЗА ПЪРВИ ПЪТ НА БЪЛГАРСКИ ЕЗИК: „ЕРОТИКА“ НА ИВАН ЦАНКАР

Мария Русева

Софийски университет „Св. Климент Охридски“

Едно от официалните събития на Втория международен филологически форум бе представянето на книгата „Еротика“ (2016) на словенския поет, писател и драматург Иван Цанкар. Книгата се появява в превод за първи път на български език от проф. д-р Людмил Димитров в чест на 140-годишнината от рождението на поета. Настоящото българско издание е резултат от активната преводаческа дейност и посредническа роля на изследователя между българската и словенската култура.

Премиерата на „Еротика“ се състоя на 17 ноември 2016 г., като водещи фигури на събитието бяха д-р Елена Дараданова и проф. д-р Людмил Димитров, а негов модератор – д-р Надежда Стоянова. Публиката беше въведена в контекста на словенската литература и мястото на Иван Цанкар като едно от четирите ключови имена на модернизма в словенската поезия наред с Драготин Кете, Йосип Мурн и Отон Жупанчич. Като акцент се открие нееднозначната важност на поета – Иван Цанкар,

макар и съвременник на „младите“ в българската литература, бе сравнен по културна и национална значимост от проф. Людмил Димитров с Иван Вазов. От една страна, първата и единствена стихосбирка на Цанкар поставя началото на модернизма в Словения, а от друга страна, с цялостното си творчество и присъствие той се явява големият духовен и морален авторитет на словенците, радетел за словенска идентичност.

Непозната до този момент за българската публика, поезията на Иван Цанкар се поднася в пълнота – книгата на български език съдържа не един, а два варианта на стихосбирката „Еротика“, а към тях биват добавени още девет други стихотворения, неиздавани приживе на поета. Запазеното заглавие „Еротика“ цели не само по себе си да привлече вниманието на читателя; зад него се крие не по-малко скандална история, свързана с дебюта на Иван Цанкар на словенската литературна сцена. Скоро след появата си в строго католическа страна като Словения, стихосбирката „Еротика“ бива изкупена от тогавашния епископ Антон Бонавентура Йеглич и изгорена за назидание на публична клада на връх Великден 1899 г. В отговор, три години по-късно, през 1901 г., „Еротика“ получава своето второ подобро издание. А за двата варианта, събрани на едно място в настоящата книга, проф. Димитров отбеляза, че българският език става *единственият чужд език, на който „Еротика“ бива преведена в цялост.*

Стихосбирката на Иван Цанкар се превръща в новаторско явление за словенската литература, утвърждава се посредством своето модернистично естетизиране на еротичното във високите регистри на поетическото говорене за любовта. На преден план между дискутиращите бе изведен въпросът за еротичното и поэтапно разгледан в литературноисторически и южнославянски контекст. Изказа се тезата, че като наследник на романтическата сантименталност и натуралистично изявената сексуалност, модернизмът потиска външно сексуалното и го извежда в потенциал, а еротиката се превръща в част от идентичността на модерния човек. Стана ясно, че еротиката изобилства в литературата на модернизма – тематизира се както при Иван Цанкар, така и при сръбския поет Раде Драйнац, и при български автори като Кирил Христов, Еманул Попдимитров, Пейо Яворов, Димчо Дебелянов и др. Исторически погледнато, със своята стихосбирка „Еротика“ словенският класик се нарежда сред ранните южнославянски модернисти, опоетизиращи еротичното чувство.

Интересът към книгата на словенския класик събра в Аулата на СУ многолика публика от различни националности. С положителност можем да кажем, че в рамките на събитието беше осъществен межкултурният поетически диалог – стихове от

ЗА ПЪРВИ ПЪТ НА БЪЛГАРСКИ ЕЗИК: „ЕРОТИКА“ НА ИВАН ЦАНКАР

Цанкар в оригинал бяха прочетени от Ева Шпрагер, а на български език избрани творби от „Еротика“ бяха представени в изпълнение на актьора Георги Златарев от театър „Възраждане“. Стихотворенията на Иван Цанкар зазвучаха с модернистичното светоусещане на своето време, но и още като израз на всеобщата надежда за една по-пространна бъдеща рецепция на автора в България.